

fejlődést ígérő újrászervezőjének, Hóman Ottó érdemeinek szentelt kegyeletes megemlékezésünket.

Amikor azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok a T. Közgyűlés minden nagyrabecsült tagjához, hogy gazdag hagyományaink nyomán haladva és nagy elődök fényes példájából erőt, kitartást, csüggedetlenséget merítve segítse Szakosztályunkat tudományos rendeltetésének betöltésében és a magyar közműveltséget szolgáló céljainak minél hiánytalanabb megvalósításában, a Szakosztály működésének 60-ik esztendejében összehívott mai közgyűlésünket — tisztelettel üdvözölve a megjelenteket — megnyitom.

Dr. György Lajos
szakosztályi elnök

Jelentés a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály 1942. évi munkájáról

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya 1942. évi munkájáról szóló beszámolómat arra az örvendetes tényre való rámutatással kell kezdenem, hogy az elmúlt évben külső akadályok nem gátolták meg Szakosztályunk munkáját. Isten kegyelme megőrizte a háború nagyobb megpróbáltatásaitól s katonáink hősi áldozata azt az ellenséget űzte el határainkról, amelyik nemcsak nemzeti létünknek, de kultúránknak is legnagyobb veszedelmét jelentette. Az elmúlt világháború szakosztályi jelentéseit forgatva, látnunk kell, hogy ma az akkori viszonyokhoz képest sokkal jobb helyzetben vagyunk, nemcsak más életterületeken, hanem a tudományművelés feltételei tekintetében is. Ha szakosztályi jelentésünk ennek ellenére sem adhat számot gazdagabb tevékenységről, azért nem a háborús körülményeket, hanem önmagunkat kell okolnunk.

Szakosztályunk az Erdélyi Múzeum-Egyesület vezetőségével és a többi Szakosztályokkal együtt résztvett az 1942. október 18—20. napján tartott dési vándorgyűlés megrendezésében. A vándorgyűlés díszelőadását a sorrend szerint a Természettudományi Szakosztálynak kellett volna megtartania, mivel azonban az elmúlt év a Nagyenyedről elindult nagy székelly kutató, *Kőrösi Csoma Sándor* halálának századik évfordulója volt, az Egyesület a vándorgyűlés díszelőadását az ő emlékének kívánta szentelni s az előadás megtartása így Szakosztályunkra hárult. Szakosztályunk *dr. Németh Gyulát*, a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem tanárát, a *Kőrösi Csoma Archivum* szerkesztőjét kérte fel az előadás megtartására. *Németh Gyula* felkérésünknek készséggel eleget tett, a díszelőadást a vándorgyűlés keretében megtartotta.

A vándorgyűlésnek Szakosztályunk részéről öt előadója volt. *Dr. Roska Márton* „Erdély és a honfoglalás” címen tartott előadást, *dr. Szabó T. Attila*, *dr. Makkai László* és *dr. Entz Géza* a szolnokdobokamegyei magyarság történetének egyes kérdéseit, Dés települését, a szolnokdobokamegyei magyarság népiségtörténeti problémáit és a dési református templom tör-

ténetét ismertették. Előadásainknak komoly visszhangja támadt, s hatásukra, a jelek szerint, új lendülettel indul meg e „szórvány-megye“ múltjának tanulmányozása. A vándorgyűlés keretében a nemzetnevelés kérdéséről Szakosztályunk felkérésére *dr. Baráth Béla*, kolozsvári római katolikus plébános volt szíves előadást tartani.

Az őszi hónapok folyamán, 16 hónapi szünet után, ismét megkezdttük tudományos felolvasó üléseink sorozatát. A felolvasó ülések megnyitójában *dr. György Lajos*, Szakosztályunk elnöke történeti visszapillantást adott Szakosztályunk 1860 óta tartó tudományos munkásságáról, és megemlékezett arról a két nevezetes évfordulóról, amelyek mellett erdélyi művelődési egyesület nem mehetett el megemlékezés nélkül. November 11-én volt 150 éve az erdélyi magyar színjátszás megindulásának, decemberben pedig annak az erdélyi országgyűlésnek a 100 évvel ezelőtti eseményeire emlékeztünk, amely az Erdélyi Nemzeti Múzeum megalapítását mondta ki.

Október 28-án tartottuk első tudományos felolvasó ülésünket, amelynek keretében *dr. László Gyula*, az Erdélyi Tudományos Intézet tanára, egyetemi magántanár vetítettképes előadás formájában mutatta be a Kolozsvári Testvérek Szent György-szobrára vonatkozó új kutatásait. Előadása meggyőző erővel mutatott rá arra, hogy milyen ősi magyar művelődési és ötvös-művészeti elemeket őrzött meg a Szent György-szobor. *Dr. László Gyula* előadása szerves része annak az új magyar régészeti munkának, amelyik a népvándorlás kora, a honfoglalás és az első magyar keresztyén századok emlékeinek felkutatása és feldolgozása révén az ősi magyar műveltség világát kívánja feltárni. November 11-én *dr. Ivánka Endre* egyetemi tanár tartott előadást „Az első magyarországi tudományos munka, Szent Gellért Deliberációja“ címen. *Dr. Ivánka Endrét* különös szeretettel üdvözölte Szakosztályunk, mivel ő volt az első, aki a helyreállított Ferenc József Tudományegyetem újonnan Erdélybe jött professzorai közül Szakosztályunkban, tudományos felolvasó ülésen új kutatásait bemutatta. Az előadás Szent Gellért misztikáját ismertette, a középkori magyar művelődéstörténet kérdéseibe vezetett be s középkori keresztyén műveltségünk nyugati és keleti kapcsolataival és sajátos jellegével ismertetett meg.

December 9-én *dr. György Lajos*, Szakosztályunk elnöke olvasta fel a kolozsvári Egyetemi Könyvtár kialakulásáról írott tanulmányát. A Benigni József-féle könyvgyűjtemény sorsának a kolozsvári Lyceum-könyvtárhoz és az 1872-ben alapított Egyetemi Könyvtárhoz kapcsolódó szálait ismertette, az előadás rámutatott a könyvtár-történet nagy jelentőségére. Éppen azért az előadó hangsúlyozta, hogy e munka elvégzésében Szakosztályunk tagjaira még nagy feladatok várnak.

Népszerűsítő előadásokat az elmúlt évben a szakosztályi választmány október 28-i ülésének határozata értelmében nem tartottunk. Egyesületünk vezetőségére vár a Szabadegyetem vezetőségével való tisztázása annak, hogy a népszerűsítő előadások tartását miképpen végezheti közösen Egyesületünk és az Egyetem. Szakosztályunk egyelőre olyan népszerűsítő előadásokat kíván csak tartani, amelyek az Egyesület egyes tárait ismertetik. A legközelebbi ilyen tárgyú előadásokat 1943 első felére tűztük ki. Október 28-i választmányi ülésünk a március 13-i közgyűlés határozata alapján foglalkozott a Szakosztály szervezetének és ügyrendjének módosításával.

A választmány módosító javaslatait e közgyűlés tárgyalja meg.* Az október 28-i választmányi ülésen kívül választmányunk más alkalommal nem gyűlt össze.

A Szakosztály múltévi költségeivel kapcsolatban tisztelettel jelentem, hogy a Szakosztály munkájára az elmúlt évben 5.739 pengő és 56 fillér állott rendelkezésünkre. Ebből 2.593 pengő és 77 fillér 1940—41. évi maradvány volt, 1942-re az Egyesülettől 2.500 pengőt kaptunk, szakosztályi kiadványokra a Magyar Tudományos Akadémiától 500 pengőt s Mikó Imre-alap címen befizettetett 145 pengő 79 fillér. Ebből az összegből 2.200 pengőt fordított Szakosztályunk folyóiratának, az Erdélyi Múzeumnak támogatására, nem számítva azt az 500 pengőt, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia szakosztályi elnökünkön keresztül közvetlenül juttatott a folyóirat számlájára. 2.500 pengőt az Erdélyi Tudományos Intézet kérésére az Erdélyi Régészeti repertorium-sorozat kiadására fordítottunk, mely így az Erdélyi Tudományos Intézet és Szakosztályunk közös vállalkozása lesz. A kifizetett 2.500 pengővel a sorozat első kötetéhez járultunk hozzá. Ez az első kötet *dr. Roska Márton*nak „Erdélyi őskori régészeti repertoriuma” című munkája; ez az elmúlt napokban meg is jelent. Szakosztályunk ügykezelési költségek, szabályzat- és ügyrend-sokszorosítása, meghívók nyomtatása, felolvasó ülésekkel kapcsolatos diapozitívek készítése címen 196 pengő és 76 fillért adott ki. Pénztári maradványunk, amelyet átvittünk a következő évre, 842 pengő és 80 fillér.

Jelentésemet azzal a reménységgel fejezem be, hogy azok a kezdeményezések, amelyek dési vándorgyűlésünkön és tudományos felolvasó üléseinken megnyilvánultak, a következő esztendőben, Szakosztályunk tagjait új és új munkára serkentve, gazdagabb termést fognak hozni.

Kolozsvárt, 1943. január 18-án.

Dr. Juhász István
szakosztályi titkár

Jelentés a Természettudományi Szakosztály 1942. évi működéséről

A felszabadulás utáni első közgyűlését a Szakosztály 1942. március 17-én tartotta. Ezen a közgyűlésen *Balogh Ernő* elnök vezetésével a tisztikar beszámolt az elnyomatás keserves huszonkét esztendejének küzdelmes szakosztályi életéről, majd az elnök és a tisztikar megbízatásukat a közgyűlésnek visszaadták, hogy az egyesület e szakosztálya is a megváltozott helyzeteknek megfelelően újjáalakulva, most már szabadon, régi hagyományaihoz méltó működést fejthessen ki.

* A szakosztályi közgyűlés kimondta a Szakosztály 1906-ban készült Szervezete és Ügyrendje 6. pontjának módosítását. A módosítások az Egyesület közgyűlésének megerősítő határozata alapján válnak véglegessé. A megerősítés után a Szakosztály kiadja az „Ügyrendet” s azt minden szakosztályi tagnak megküldi. A közgyűlés újraválasztotta azokat a választmányi tagokat (dr. Biró Vencelt, dr. Császár Károlyt, dr. Darkó Akost, dr. Gál Kelelent, dr. Gyalui Farkast, dr. Imre Lajost és dr. Jancsó Elemért), akiknek megbízatása ebben az évben letelt.